

Радой Ралин

История с лъв

Няма никакви данни в кой век са основани двата много близки и съседни града Сливен и Ямбол, но е установено, че враждата между тях е започнала още преди самото им възникване.

Тази вражда в историческия поход на времето е приемала различни расови, религиозни и класови форми. Тя е била първопричина и повод на редица съдбоносни събития. И тъй като нямаме за цел да проследяваме хронологически борбите между двата града, ще се спрем само на един епизод от тези епични конфликти, случил се в навечерието на Втората световна война.

През казания период Сливен се е славил като град с цветуща индустрия, като производителен център на изключителни вина, културно средище със собствена гимназия, театър, митрополия, окръжен съд и затвор. Така че ямболци били принудени да се учат, да се развеждат и да излежават присъдите си в Сливен. Като се има предвид хайдушкото историческо минало на града, тогавашните неподражаеми майстори на гювечи и милинки и като се прибави наличието на оня величав природен декор, какъвто представляват „Сините камъни“, безспорно всички признаци за предимство са били на сливенци.

Ямбол по онова време бил цветущ търговски град с една оживена чаршия, която наброявала четиридесет и пет шкембеджийници, три ресторанта, две книжарници, едната с декадентски предпочитания, три кафенета и безброй търговски магазини, които прибирали паричките на цялата грамадна и плодородна околия. Ямболските нотабили, които нямали знатния произход на сливенските първенци, все не можели да се помирят с мисълта, че са хора, смятани за новобогаташовци, без никакви традиции и култура. И те, за да се укрепи малко повече реномето им, решили да основат едно Дружество за икономическо, културно и историческо повдигане на града.

Откъснали по някой лев от кесиите и събрали пари, с които започнали едно разкопаване на града. Току-виж, че се открият старини от тракийско или римско време и техният град изведнъж се превърне в обект на международни проучвания, пристигнат професори от цяла Европа. Тогав в Сливен ще стане масов мор от злоба.

Не щеш ли, като копали земята, натъкнали се на подземка река, чиято вода имала лекичко блудкав вкус. Близнали я хората и решили, че е минерална вода. Ямболският местен вестник излязъл в извънредно издание. Славата на водата се понесла из цялата страна. Даже и сливенският неофициален официоз бил принуден да признае този очебиен факт и пуснал еднo антрефиле с възможно най-ситните букви: „На 30

километра югоизточно от Сливен е открита минерална вода.“ Като го прочели, ямболци започнали да ликоват. Те наистина в случая спечелили една точка в своя полза. Но впоследствие като резултат от дълги геологически и балнеоложки изследвания се установило, че водата никак не била минерална. Тогава сливеният вестник поместил, с възможно най-едри букви, такова опровержение: „Неодавна нашият вестник допусна една непростима грешка. Писахме, че на 30 километра югоизточно от Сливен била открита минерална вода. Попаднали сме в заблуждение: водата не е минерална!“

Ямболци изоставили решението да прокопават града за издирване на старини – ами ако открият някоя нова подобна минерална вода ... Една друга щастлива идея озарила умовете на нотабилите... По това време Ямбол наистина се славел като град с кай-големия и най-подредения парк в страната, който достойно съперничел на столичната Борисова градина. Защо да не се открие един зоологически кът в Ямбол? Още повече че градските първенци били чели по вестниците как всички градски паркове на големите европейски културни центрове имат своя зоологическа градина.

Идеята била начаса прегърната и започнала незабавно да се провежда в изпълнение. Не минал месец, не минали два, когато сливеният културтрегери и общественици получили една луксозна покана, която ги докарала до пълно отчаяние. Върху тази покана с позлатени калиграфски букви било написано, че Ямболското дружество за икономическо, културно и историческо издигане на града има честта (направо злобата!) да ги покани за откриването на новосъздадената – първа в провинцията! – Ямболска зоологическа градина. С вензел – ЯЗГ!

Никак не им се искало на сливенци да присъствуват на собственото си погребение, колкото и тържествено да бъде то, но доброто им възпитание и наследственото им достойнство ги принудило да образуват една внушителна делегация и да посетят ненавистния им Ямбол. Чувствайки се вече победители, този път ямболци били безкрайно любезни и уредили небивало посрещане на своите съседи. Дали им еден пищен банкет, гостили ги, поили ги, речи им държалн, после ги повели към градската градина. Вървели сливенци с изтръпнали сърца, просто очи не могли да вдигнат от земята. Едва когато стигнали до местонахождението на тъй наречения зоокът, преборили се със себе си, намерили сили и все пак погледнали с единия крайчец на дамлясалото си око. И мъката им изведнъж се изпарила. Ето каква гледка се открила пред тях:

Сред една широка полянка, заградена от всички страни с дървета,

били разположенн към двадесетина клетки. В един капан, голям колкото половин човешки бой, били затворени два тлъсти плъха и пет-шест пискливи мишки. В съседство с тях в друг, по-голям капан бил затворен един измършавял котор с кръвясали очи. По-нататък се намирала клетка, в която се разхождали най-различнородестн кучета – овчарско, ловджийско, кутре, вълча порода. Другата клетка държала затворена една коза, третата – една овца, четвъртата – едно теле, петата – един бик, шестата – един кон, седмата – един катър, осмата – едно магаре, деветата – един бивол... И така нататък. От другия край на полянката се виждал доста широк курник, в които каканижели две мисирки, рушкали няколко кокошки, перчел се един гащат петел, писукали новоизлюпени пиленца, суетно се оглеждала някаква юрдечка, а два-три бели заека с червени очи гризкали моркови.

Настанал най-щастливият миг за сливенци! Те изгледали победоносно ямболските търговци със златните верижки на жилетките. Най-старият сливенски общественик Илия Гудев обидено закашлял в кирпичката си. Но нали всички били възпитани и деликатни хора, изредили се да поздравяват ямболци за прекрасната инициатива.

Само Делиминкоолу часовникарят, нали си бил пернат в устата, изтърсил направо:

– Ама че селскостопанска изложба сте направили! Защо не ни казахте отначало, времето си да не губим. Ако е до магарета, и в Сливен си имаме магарета. Хич ти, така ли се прави менажерия? Де ви е лъвът бе, аланкоолу? ...

Ямболци пожълтели от яд, но какво биха могли да му отговорят, прав си е човекът, може ли зоологическа градина без лъв?

Вечерта, след като изпратили неприятните гости, веднага се събрали всички членове на Дружеството за икономическо, културно и историческо издигане на града. Как да се махне това срамно петно от челото им, как да се натрие носът на надменните сливенци? Мислили, разсъждавали, предлагали, говорили, решили: няма друг изход, трябва да търсят лъв, ако ще и в Африка да се ходи.

Избрали една внушителна делегация и още същата нощ я изпратили в София. В столицата били обиколени всички по-видни хора, ямболци и ямболски зетьове. Заедно с тях образували една още по-внушителна делегация, която започнала да посе щава всички министри, председателя на Народното събрание, та дори стигнала чак до двореца. Категорични били ямболци в исканията си:

– Нашият град няма два пътя за развитие! Или ще получи лъв за

зоологическата си градина, или по-добре да бъде срутен до основи!

Един втори Помпей или Картаген били съвсем нежелани в нашето цивилизовано време, затова управници и царедворци кандисали и обещаваха: младото лъвче от Софийската зоологическа градина ще бъде предадено за вечни времена на втората в България и първа и единствена в провинцията зоологическа градина.

Ямболският вестник отново излязъл в извънредно издание. През цялата първа страница изпъквало заглавие с афишни букви: „Ямбол има свой лъв!“

А пребиваващата в столицата победоносна ямболска делегация се качила на влака едва тогава, когато със собствените си очи видяла лъва готов за експедиране.

Най-сетне в щастливия град пристигнал влакът с делегацията и специалният вагон клетка с лъва. Пред гарата бил устроен масов митинг, придружен с молебен. Няколко попа отслужили молитви, за да дава всевишният дългоденствие на лъва, а в същото време агентите на застрахователните дружества вече застраховали гражданите срещу ухапване и изяждане от лъв.

Лъвът бил тържествено откаран в новото му находище – Ямболската зоологическа градина. Още на другия ден неговата гривеста муцуна била фотографирана и отпечатана в огромни плакати, под които се мъдрел настойчивият апел: „Посетете Ямболската зоологическа градина!“

За сливенци настанали дни на всенароден траур и национален погром. Такова отчаяние обзело правоспособното мъжко население, че то се пропило и свършили наведнъж всичките двадесет-годишни резерви на кооперация „Шевка“. А Делиминкоолу бил подложен на всеобщо поругание и неудържими нападки:

– Едно куче, като не знае да лае, вкарва вълка в кошарата! Ти, вместо да изпишеш вежди, очите ни извади. Кой те биеше по устата да им споменаваш за лъв. Нека се гордеят сега, а ние ще ядем трици...

Нямало граници щастието на ямболци. Заточил се един безкраен празник: целият град се извървял да посещава зоологическата градина. И по два пъти на ден дори. Хора от всички възрасти стояли като омагьосани пред клетката на любимия лъв. Децата му подхвърляли бонбони и бисквити, бабичките – сухи кравайчета, а ямболските търговци – цели парцали пастърма. Лъвът, нали променил климата, имал чудесен апетит. Той приемал с благодарност подаръците на гражданите, но неговият лъвчи глад не се задоволявал само с това. Скромната му всекидневна дажба била две магарета на средна възраст...

И сега първостепенна задача на Дружеството за икономическо, културно и историческо издигане на града била да намира всекидневно по две магарета. На този патриотичен призив се отзовала цялата околия и всеки ден към околийския център се нижели кервани от магарета, които били отдавани срещу обикновените пазарни цени.

Минавали дните, минавали месеците, славата на зоологическата градина се носела из цяла България, снимки от нея напечатали по всички вестници, дори един филмов оператор дошъл да я снима. А лъвчето пораснало, та вече и две магарета не му стигалн.

– Нищо, само да ни е живо! То ни е гордостта! – утешавали се ръководителите на дружеството и плащали честно и почтено изяжданите от лъва магарета.

Но изведнъж притокут на магарета от Ямболската околия секнал. Не се мяркали вече тези благородни дългоухи животни, чието поколение отишло цялото на заколение заради лъва.

Когато било изядено и последното ямболско магаре, даже и онова, което било изложено като експонат в зоологическата градина, Дружеството за икономическо, културно и историческо издигане на града изпаднало в паника. Нямаło друг изход, трябвало да се обърнат към ненавистните сливенци. Иначе лъвът ревял по цели нощи и се заканвал, че ако на другия ден не му бъде сервирана обичайната доза магарешко, ще изскочи от клетката и ще изяде ръководството и членовете на дружеството. При подобна съществуваща заплаха ръководството предпочело помалкото зло и по-търсило помощта на сливенци. А последните, като си рекли: „Сега ни се е паднало!“ – искали баща си и майка си и заради най-краставото муле.

В един сравнително кратък период всички сливенски цигани си изпродали магаретата и си по-строили къщи. А лъвчето си хапвало, растяло, възмъжавало и като ръмжало, почнало да прави открити намеци за лъвица ...

Побелели от тревога на бърза ръка ръководителите на Дружеството за икономическо, културно и историческо повдигане на града.

– Брех, тези сливенци ни поробиха икономически с този лъв. Що ни трябваше на баир лозе!

И в оная съдбоносна нощ сърцата им се късали от жалост, но те взели такова решение, защото не им оставало нищо друго, освен да върнат лъва в София. Повторно била изпратена делегация в столицата. Но съответните ведомства се дърпали и отказвали приемането на лъва.

– Ние си имаме установен ред! – аргументирали се те. – Бюджетът

ни е вече утвърден, а относно вашия лъв не са предвидени никакви средства за издръжка и до Нова година ние не можем да му осигурим нито храна, нито клетка. Пък и другата година не се знае...

Хеле след дълги молби и ходатайства ямболци успели да измолят след Нова година лъвът да бъде прибран отново в Софийската зоологическа градина.

Към края на годината дружеството било закрито, защото всичките му финансови ресурси били изядени от царя на животните. А на Нова година, преди още да заглъхнат първите топовни салюти, известяващи големия празник, лъвът бил натоварен във влака и откаран в София.

Така завършила историята на Ямболската зоологическа градина. Другите животни не станало нужда да бъдат премествани – те били междувременно изядени от лъвчето ...

Историята, както всяка история, бързо преминала в архивата на човешката памет и се забравила. Започнала войната, на хората от градове и села съвсем не им било до шегата. Но след ужасите и изпитанията дошъл денят на разплатата.

Тогава най-престарелият, но и най-закоравелият и последователен член на някогашното Дружество за икономическо, културно и историческо издигане на града, който иначе стоял далече от борбите на плебеите, се изправил пред празнуващия народ и извикал:

– Фашизмът беше враг на културата! Той ни отне нашето най-скъпо и най-видно културно достояние – зоологическата градина! Фашизмът падна, искаме си лъва!...

По-нататък не е известно дали лъвът е бил даден обратно. По-важното е обаче, че всички посетители на зоологическата градина, посещачи и изпрашачи на лъва, поискали да бъдат признати за пострадали от фашизма и да им се отпусне народна пенсия. С което градът си повишил борческия актив.

КРАЙ

© Радой Ралин

Източник: Словото
Набиране: Мартин Митов

Публикация:

„Разкази за всички. Антология Стършел“, Партиздат, С. 1986

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/5953>]